

2009-09-02

Kulturdepartementet
Att: Lena Adelsohn LiljerothFinansdepartementet
Att: Anders Borg**Nationalmuseums ombyggnad är en viktig principfråga**
Angående Komplettering av förstudie avseende Nationalmuseum**Sammanfattning**

Samfundet S:t Erik finner att hanteringen av Nationalmuseums framtid är en principiellt mycket viktig fråga. I och med den prövas viljan och förmågan att överhuvudtaget kunna värna arkitektoniskt högklassiga byggnader med krävande och viktig verksamhet. Att förstudien kommit till stånd är därför högst lovvärt. Det arbete som Statens fastighetsverk i samarbete med museiledningen genomfört är föredömligt. Den analysmetod som använts bör vara en utgångspunkt för alla förändringar i arkitektoniskt högklassiga byggnader.

Att allt framgent kunna uppleva byggnadens grundläggande arkitektoniska kvalitet bör vara ett självklart mål. Förstudien ger en tydlig beskrivning av vad som krävs för att museibygnadens arkitektur skall komma till sin rätt och hur byggnaden kan användas av den aktuella verksamheten, liksom skälen för detta. En framsynt museiledning har förstått att ett äldre arkitektoniskt mästerverk som Nationalmuseum kan komma att spela samma roll som signum för verksamheten och som plats för upplevelse som dagens mest omtalade nya museibygnader.

De kompletteringar av förstudien som nu presenterats styrker att de åtgärder som föreslagits för att återskapa byggnadens arkitektoniska värde bl a av ekonomiska skäl bör göras i samband med övriga förbättringsåtgärder. Den visar också att de endast står för en mindre del av kostnaden och att museet oavsett dessa behöver tillskott av lokaler. Nationalmuseum är en av 1800-talets mest framstående och påkostade byggnadsverk i Sverige. Läget på en av Stockholms absolut mest framskjutna platser förpliktigar. Att byggnaden arkitektoniskt kommer till sin rätt är vårt ansvar också ur ett internationellt perspektiv. Dess framstående arkitektur motiverar på egna meriter samhälleligt engagemang.

Nationalmuseibygnaden ett i verklig mening europeiskt kulturarv

Nationalmuseum är en av 1800-talets mest framstående och påkostade byggnadsverk i Sverige. Vi har att göra med en av de främsta av 1800-talets museibygnader, ett i verklig mening europeiskt kulturarv. Dess upphovsman är den store tyska museiarkitekten Friedrich August Stüler. Det fåtal av hans andra verk som överhuvudtaget stod upp efter de två världskrigen är nu omöjliga att återställa med bevarad arkitektonisk verkshöjd. Att byggnaden återigen arkitektoniskt kommer till sin rätt är därför vårt ansvar också ur ett internationellt perspektiv.

Nationalmuseum ett av huvudstadens främsta landmärken

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Nationalmuseum är ett landmärke i Stockholm. I grunden är det av minst samma arkitektoniska klass som dagens mest omtalade märkesbyggnader som t ex Oslos nya operahus eller Guggenheimmuseet i Bilbao. Satsningen vid dess tillkomst var minst lika stor. Den skulle bli ett folkets kulturpalats och den stolta symbolen för rikets konst och kultursträvanden. Den magnifika trapphallen med dess ljusinsläpp, de då symmetriskt placerade ljusgårdarna omgivna av de stora då ljusa utställningsrummen var ett tydligt uttryck för denna stora ambition.

Byggnadens kompakta och i detaljerna distinkt utformade volym gör den till ett enastående monument. Genom de många slutna fönstren har den dock med tiden blivit inåtvänd och stum. Kan som utredningen föreslår fönstertyorna öppnas och salarna genomlysas skulle den få tillbaka sin lyskraft och återigen tala till omgivningen. Dess placering mitt emot slottsbacken, i fritt läge längst ut på Blasieholmen var tänkt som en storslagen gest mot övriga Europa. Återställd skulle den i sitt möte med saltsjön kunna bli en gest mot hela världen.

Läget på en av Stockholms absolut mest framskjutna platser förpliktigar. Också det kräver att byggnaden åter blir den märkesbyggnad av högsta arkitektoniska klass som den en gång var.

Ej hållbart att förfuska arkitektonisk kvalitet

Samfundet S:t Erik finner att hanteringen av Nationalmuseums framtid är en principiellt mycket viktig fråga. Inte kan avsikten med de nya märkesbyggnader som till höga kostnader kommer till runt om i värden vara att de arkitektoniska värden som de representerar successivt skall byggas bort och sedan aldrig återställas. Det vore inte hållbart. Samtidigt så är det naturligtvis så att verksamheten i dessa ständigt kräver vissa förändringar av lokalerna. Varje gång är det då kanske inte möjligt att hitta den för byggnaden optimala lösningen. Återställande måste som föreslagits ske, som nu när det gäller Nationalmuseum, samtidigt med att stora grepp ändå måste tas.

En 1800- tals byggnad som Nationalmuseum har dessutom kvalitéer särskilt i material och detaljutformning som det vore ogörligt att återskapa i dag. Det är intressant att leka med tanken vilket intresse det skulle väcka och vad det skulle kosta om samma byggnad skulle uppförts idag.

Också bruksarkitekturens konstnärliga värde måste kunna försvaras

Vi måste hitta bättre sätt att handskas med arkitektoniskt och historiskt värdefulla miljöer. Att, som nu vanligtvis är fallet, utgå från ett från början fastställt lokalyta och organisation av den verksamhet som ska bedrivas i byggnaden fungerar ofta inte. Vi vet dessutom att lokalbehov och organisation är färskvara. Efter kort tid gäller ofta helt andra krav.

Det arbete som Statens fastighetsverk i samarbete med museiledningen genomfört är föredömligt. Parallellt med formuleringen av de funktionella och tekniska krav som verksamheten ställer har man analyserat vad som verkligen är väsentligt för bibehållet arkitektoniskt värde. Detta har legat till grund för bedömningen av till vilka delar och hur verksamheten skall kunna tillgodoses inom befintlig byggnad. Det valda tillvägagångssättet, att utgå från vad en byggnad eller plats tål utan att väsentligt skadas, är det enda rimliga när det gäller att närma sig en byggnad av Nationalmuseums dignitet. Liknande analys bör vara en utgångspunkt för alla förändringar i arkitektoniskt högklassiga byggnader som genomförs.

God arkitektur- och design avses vara en viktig del i Sveriges varumärke. Framstående arkitektur måste därför på egna meriter kunna motivera samhälleligt engagemang för dess goda vidmakthållande. I och med att Statens fastighetsverks förslag om framtiden för

---

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Nationalmuseum nu lagts fram prövas viljan och förmågan att värna och dra största möjliga nytta också av våra arkitektoniska märkesbyggnader med krävande verksamhet.

Konkurrenskraftig verksamhet kräver nya grepp

Runt om i världen skapas museer där arkitekturen också avses spela en stor självständig roll för att öka upplevelsevärde av ett besök och att locka nya grupper av besökare. En framsynt museiledning har förstått att också ett äldre arkitektoniskt monument som Nationalmuseum kan få samma funktion. Att dess interiörer och konstsamlingar skulle samverka och förstärka varandra som ett allkonstverk förhöja upplevelsen är ju också fullt i linje med grundtanken vid byggnadens tillblivelse. Den skulle upplevas som ett konstpalats och mötesplats för folket.

Ett fullpackat hus kan i längden inte erbjuda en med andra museer konkurrenskraftig miljö. Delar av samlingarna kräver en ny typ av lokaler som den gamla byggnaden inte kan erbjuda. Synen på hur konst bäst skall presenteras står sannolikt inte stilla. Förutsättningarna för stora publikdragande utställningar förändras. Det vore konstigt om inte visst lokaltillskott är nödvändigt. Att som utredningen visat museiverksamheten ändå kan vara kvar i huset måste enligt Samfundet S:t Eriks bedömning ses som en stor vinst både kulturellt och ekonomiskt, särskilt jämfört med vad ett nybyggnadsalternativ på annan plats skulle föra med sig.

Behåll luft, ljus och rymd kring byggnaden

Föreslagen utveckling av Nationalmuseum som arkitektoniskt monument och konstpalats ger samtidigt rikets medborgare än större orsak att kräva att kvarvarande ytor på Blasieholmen skall reserveras för Nationalmuseums räkning. Konkurrerande spektakulära byggnader där är uteslutet. Det måste bli fråga om låga tillbyggnader. Spektakulära nya landmärken av klass behöver mer luft och rymd än vad något innerstadsläge kan erbjuda. De borde tillhöra ytterstaden. Förhoppningsvis har missgreppet att tränga in en för hög och för dominerande byggnadsvolym för nära stans eget landmärke Stockholms stadshus lärt Stockholms beslutsfattare något.

Kulturfastighetsutredningen utan arkitekturhistoria som värde i sig

Samfundet S:t Erik vill i detta sammanhang kommentera det anmärkningsvärda i att arkitektoniskt värde i sig inte utgör grund för att tillhöra det nationella kulturarvet i den nu aktuella kulturfastighetsutredningen. Bland de i utredningen listade objekten finns förvisso flera av de största arkitektoniska verken i Sverige med, däribland Nationalmuseum, dock oftast inte med tyngdpunkt på deras arkitekturhistoriska värde.

Genom detta och genom uppdragets begränsning saknas några av Sveriges största och mest betydelsefulla arkitektoniska monument i utredningen. Därigenom åtnjuter de inte den respekt och hänsyn som benämningen ”nationellt arv” ger. Ett aktuellt exempel är Stockholms världsberömda Stadsbibliotek som står inför en tillbyggnad som bl a väsentligt minskar dess upplevelsevärde och integritet. Ett annat är Stockholms rådhus, nationalromantikens främsta exempel i Sverige, som just utsatts för en hårdhänt ombyggnad och varför inte Stockholms stadshus. Alla dessa borde självklart tillhöra det ”nationella arvet” trots att de idag inte ägs av statlig myndighet.

Slutord

Slutligen vill Samfundet S:t Erik framföra:

- Placeringen av 1800-talets stolta symbol för rikets konst- och kultursträvanden ut mot de vida vattnen och valet av en av dåtidens främsta arkitekter inom museiområdet kan återigen bli den storslagna gest mot det övriga Europa som det var tänkt som.

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

- Att inte nu ta ett helhetsgrepp på museets tekniska funktion och samtidigt återställa de arkitektoniska och känslomässiga värden som museibyggnaden en gång hade blir sannolikt betydligt dyrare i längden. Det vore helt enkelt dålig hushållning med resurser
- Att som utredningen visat museiverksamheten ändå kan vara kvar i huset måste enligt Samfundet S:t Eriks bedömning ses som en stor vinst både kulturellt och ekonomiskt.

Ordförande Samfundet S:t Erik

Kopia: Statens fastighetsverk, Nationalmuseum, Arkitekturmuseum, samfundets kontaktlista

Samfundet S:t Erik är en ideell förening. Gemensamt för dess medlemmar är ett genuint intresse för Stockholm. Samfundet verkar för att historiska och konstnärliga krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling. www.samfundetsterik.se

---

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950